

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม

The Political Participation of the People in Bang Khonthi District, Samut Songkram Province

เพ็ญศักดิ์ วรรณยิ่ง / Permsak Wannaying

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ / Faculty of Social Sciences, Kasetsart University, Thailand

E-mail: wanaying@hotmail.com

ณัฐวิทย์ บุญนา / Nadhawe Bunnag

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ / Faculty of Social Sciences, Kasetsart University, Thailand

E-mail: fsocspc@ku.ac.th

จตุพร บานชื่น / Jatuporn Banchuen

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ / Faculty of Social Sciences, Kasetsart University, Thailand

E-mail: fsocspc@ku.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน 2) เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน จำแนกตามปัจจัยทางสังคม 3) เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 4) ปัญหาอุปสรรคของการมีส่วนร่วมทางการเมือง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งในอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 394 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของประชากรนำมาประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สำหรับค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ F-test สรุปผลการวิจัย ดังนี้ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ในภาพรวมประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.43) เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยพบว่า มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุดในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง (ค่าเฉลี่ย = 3.60) รองลงมา ด้านการเป็นนักกิจกรรมในชุมชน (ค่าเฉลี่ย = 3.49) ด้านการเป็นผู้สื่อสารทางการเมือง (ค่าเฉลี่ย = 3.48) ด้านการเป็นผู้รณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง (ค่าเฉลี่ย = 3.37) ด้านการเป็นผู้ประท้วง (ค่าเฉลี่ย = 3.33) และด้านการติดต่อกับทางราชการ (ค่าเฉลี่ย = 3.30) ปัจจัยทางสังคมได้แก่ อายุ และอาชีพของประชาชนที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน ยกเว้น เพศ ต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ รายได้ต่อเดือน ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน และและประสบการณ์เป็นกรรมการในการจัดการเลือกตั้งแตกต่างกัน ยกเว้น ตำแหน่งทางสังคมต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน ปัญหาอุปสรรคของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า

ร้อยละ 45.1 กลุ่มตัวอย่างประสบปัญหาในเรื่อง ผู้นำท้องถิ่นไม่ได้แนะนำให้ประชาชนได้รู้และเข้าใจหน้าที่ในทางการเมือง และไต่ตรองถึงบทบาทหน้าที่ในการใช้สิทธิอย่างถูกต้อง ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอ บางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 39.7 ให้ข้อเสนอแนะว่า ผู้นำท้องถิ่นควรให้คำแนะนำแก่ ประชาชนถึงบทบาทหน้าที่ในการใช้สิทธิอย่างถูกต้อง

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน, อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม

Abstract

The objectives of the research were 1) to study the level of people's political participation, 2) to compare the level of people's political participation classified by social factors, 3) to compare level of people's political participation classified by personal factors and 4) to identify problems and obstacles of the political participation. The sample group was 394 eligible voters who live in Bang Khonthi District, Samut Songkhram Province. Data was collected by using questionnaire and then analyzed by using statistical software. Statistical tools used for data analysis included the percentages, the arithmetic mean, the standard deviation, t-test and F-test. The result of the research were as follow: As for people's political participation in Bang Khonthi District, Samut Songkhram Province, the research found that people had overall political participation at moderate level (mean = 3.42). The level could be ranged from the highest to the lowest level as follow: people had highest level of political participation in voting part (mean = 3.58); following by being community activists part (3.49); being political communicators part (mean = 3.48), being political campaigner part (mean = 3.32), governmental agencies coordination part (mean = 3.30), and being protester part (mean = 3.23). About political factors, the research found that people who were different in age and career, had political participation, while people who were different in gender, did not have different level of political participation. As for personal factors, the research found that people who were different in monthly income, level of education, living in community duration and being political party members, did not have different level of political participation, while people who were different in social position and whose relatives ever been local and national politician, did not have different level of political participation. About problems and obstacles, the research found that 45.1% of sample group have faced some problems that encourage/inform local citizen to increase their knowledge and understanding on their political role and the right way to exercise their political. About suggestions, the research found rights that 39.7% of sample group suggested that local leaders should suggest to the people about the right way to exercise their political rights.

Keywords: Political Participation of the People, Bang Khonthi District, Samut Songkram Province

บทนำ

การปกครองระบอบประชาธิปไตยจะเป็นไปอย่างมั่นคงและเกิดประโยชน์สุขต่อส่วนรวมนั้น ประชาชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการเมืองการปกครอง (กระทรวงมหาดไทย, 2550) ดังนั้น การใช้สิทธิของประชาชนเพื่อแสดงบทบาทต่างๆ ในทางการเมือง ภายใต้กรอบของกฎหมาย จึงถือเป็นเงื่อนไขสำคัญจำเป็นของระบอบประชาธิปไตย ทั้งในแง่ของหลักการและอุดมการณ์ นอกจากนี้ประชาชนในสังคมระบอบประชาธิปไตย ต้องมีความรู้และสามารถเสนอแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหา

สาธารณะที่มีความสอดคล้องกับค่านิยมเพื่อบรรลุความต้องการของตนเอง แล้ว ยังต้องมีความสนใจจะมีส่วนร่วมในทางการเมืองอีกด้วย เมื่อเป็นเช่นนี้จึงนับว่าเป็นเรื่องจำเป็นที่พลเมืองทุกคนในสังคมต้องเรียนรู้ เพื่อตนจะได้มีสิทธิ มีส่วนร่วมในทางการเมือง และเข้าร่วมแสดงบทบาททางการเมืองได้อย่างเหมาะสม (ธีรวุฒิ โศภิตจกุล, 2543: 104)

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมารัฐบาล ได้มีการกระจายอำนาจการปกครองไปสู่ประชาชนตามหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยเริ่มต้นจากการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้วยจุดมุ่งหมายที่จะให้ประชาชนได้เรียนรู้ และเข้าใจถึงระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยในรูปแบบรัฐสภา (สมคิด เลิศไพฑูรย์, 2547: 529) จะเห็นได้ว่า การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการปกครองรูปแบบหนึ่งในระบอบประชาธิปไตย ที่รัฐบาลยอมรับการปกครองตนเองของประชาชนเพื่อให้เป็นไปตามอุดมการณ์ปกครองในระบอบประชาธิปไตยประการหนึ่งที่ว่า “ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยหรือเป็นเจ้าของประเทศ” โดยมีการกระจายอำนาจส่วนกลาง ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหัวใจสำคัญ ทั้งการมีส่วนร่วมโดยการรวมตัวกันเป็นองค์กร และโดยปัจเจกบุคคลและให้ความสำคัญกับการเมืองภาคเมืองประชาชนโดยให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ ในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ สังคม และกิจกรรมทางการเมืองโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ

การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) จึงถือเป็นหัวใจสำคัญอย่างยิ่ง เพราะประชาธิปไตยคงเกิดขึ้นไม่ได้ ถ้าหากปราศจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการทางการเมืองการปกครอง ดังนั้นกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงเป็นความพยายามค้นหาหนทางควบคุมรัฐบาล และมีอิทธิพลต่อสิ่งที่รัฐบาลกระทำ พร้อมทั้งเป็นช่องทางของประชาชนที่จะสื่อสารข้อมูลในเรื่องของความต้องการ ความนิยมชมชอบ เพื่อเป็นพลังกดดันคณะรัฐบาลหามาตรการตอบสนองต่อประชาชน (Verba et al, 1978: 38) จึงสามารถกล่าวโดยไม่ผิดพลาดนักว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นสิทธิทางการเมืองของฝ่ายที่จะอยู่ใต้การปกครอง ในการเข้าร่วมในกระบวนการทางการเมือง เพื่อแสดงเจตนาเกี่ยวกับอำนาจผลประโยชน์ต่อฝ่ายผู้ปกครอง โดยให้ฝ่ายผู้ปกครองปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติอะไร ให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชนผู้แสดงเจตนา นั้น (เชาวนะ ไตรมาศ, 2542: 6-7)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองเช่น การมาใช้สิทธิเลือกตั้งจัดเป็นกิจกรรมทางการเมืองรูปแบบหนึ่ง จัดเป็นการใช้ประชาธิปไตยแบบผ่านตัวแทนที่ถูกเลือกเข้าไป การเลือกตั้งจึงเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการทางการเมืองและการปกครอง เนื่องจากการเลือกตั้งเป็นการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองประเทศ ขณะเดียวกันประชาชนทุกคนไม่อาจมีส่วนร่วมโดยตรงทั้งหมด จึงต้องมีการกำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาทำหน้าที่แทนตน การเลือกตั้งจึงเป็นกระบวนการสรรหาผู้ปกครองหรือรัฐบาล ในขณะที่ประชาชนสามารถใช้การเลือกตั้งเป็นเครื่องมือและเป็นการยืนยันหลักการ “อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน” ดังนั้นประชาชนจึงมีบทบาทที่สำคัญในการให้ความร่วมมือกับผู้ปกครองหรือรัฐบาล เพราะรัฐบาลจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารประเทศเช่นกัน (มนฤดี คณิงคิต, 2544: 2)

อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม มีประชากรที่มีสิทธิเลือกตั้ง ทั้งหมด 27,154 คน ที่ผ่านมาในปี 2557 มีการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น พบว่า มีการใช้สิทธิเลือกตั้ง จำนวน 12,743 คราวเรือน คิดเป็นร้อยละ 46.92 ซึ่งยังไม่ถึงครึ่งหนึ่งของผู้มีสิทธิในการเลือกตั้ง ซึ่งจะเห็นได้ว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่นมีแนวโน้มลดลงตามลำดับ และกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะอื่นๆ ก็ยังมีน้อย โดยเฉพาะการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง การเคลื่อนไหวทางการเมือง การร่วมมรดงค์ทางการเมือง การตรวจสอบและการถอดถอนทางการเมือง ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงสนใจในการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะทำให้เกิดแรงกระตุ้นในด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนให้มีส่วนร่วมการเมืองยิ่งขึ้น อาทิเช่น การมีส่วนร่วมในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การเป็นผู้รณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง การเป็นนักกิจกรรมในชุมชน การติดต่อกับทางราชการ การเป็นผู้ประท้วง และการเป็นผู้สื่อสารทางการเมือง ผลที่ได้รับจากการวิจัยจะช่วยอธิบายการเปลี่ยนแปลงของกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง

เมือง และนำไปใช้ในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงครามไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่น และระดับชาติให้มีประสิทธิภาพต่อไป อีกทั้งผู้ศึกษาได้เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองซึ่งจะส่งผลต่อหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ จะมีผลต่อการพัฒนาทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงครามจำแนกตามปัจจัยทางสังคม
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงครามจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
4. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการศึกษา การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม โดยมีขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งในอำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 25,021 คน (อำเภอบางคนที่, 2555) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งในอำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม หาสมาชิกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane (1973 อ้างใน สุพัตรา จุณณะปิยะ, 2546: 158) ขนาดความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 394 คน
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม 6 ด้าน ดังนี้ 1) การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง 2) การเป็นผู้รณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง 3) การช่วยรณรงค์ทางการเมืองกับพรรคการเมือง 4) การเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มในชุมชน 5) การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือของบ้านเมือง 6) การคัดค้านทางการเมือง
3. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย
 - 3.1 ตัวแปรอิสระได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - 3.2 ตัวแปรตามได้แก่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม
4. ขอบเขตด้านระยะเวลา ระหว่างเดือนมกราคม-เมษายน 2558

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการและอุปกรณ์ที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งในอำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 394 คน ด้วยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Yamane (1973: 583) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม ที่สร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิดและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม และปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม

การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้ศึกษาได้ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา โดยการนำไปทดสอบหาความเที่ยงตรง (Validity) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ดังนี้

1. การหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ศึกษานำแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ได้แก่ ความสอดคล้องและความครอบคลุมของเนื้อหาและความถูกต้องของภาษาที่ใช้

2. การหาความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้ศึกษานำแบบสอบถามทั้งหมดไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกันในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 30 คน โดยนำแบบสอบถามที่ได้ไปทดสอบความเชื่อมั่นรวมโดยใช้วิธีการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นภาพรวมเท่ากับ 0.980 และรายด้านดังนี้

2.1 การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.841

2.2 การเป็นผู้รณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.892

2.3 การเป็นนักกิจกรรมในชุมชน ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.936

2.4 การติดต่อกับทางราชการ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.978

2.5 การเป็นผู้ประท้วง ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.947

2.6 การเป็นผู้สื่อสารทางการเมือง ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.962

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้ร้อยละ (Percentage) ใช้สำหรับอธิบายลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ระดับรายได้ ตำแหน่งทางสังคม ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน และประสบการณ์เป็นกรรมการในการจัดการเลือกตั้ง และปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้ในการอธิบายระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม การวิเคราะห์การแปรปรวน (Analysis of Variance: ANOVA) ใช้ในทดสอบสมมติฐานการวิจัย ค่า t-test ใช้ทดสอบเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปรอิสระ ซึ่งจำแนกเป็น 2 กลุ่ม และค่า F-test ใช้ทดสอบเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปรอิสระ ซึ่งจำแนกเป็น 3 กลุ่มขึ้นไป

การตรวจเอกสารและการทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการเมืองในระบบประชาธิปไตย

ความหมายของการเมือง บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2544: 19) ได้ให้ความหมายว่า การเมืองคือ กระบวนการตัดสินใจแทนคนในสังคมที่เรียกว่ารัฐ ดังนั้น เมื่อ “การเมือง” ได้ตัดสินใจสิ่งใดในนามสังคมนั้นไปแล้ว การตัดสินใจนั้นก็จะมีผลให้ทุกคนในสังคมนั้นต้องยอมรับ และปฏิบัติตามนั้น

สมบัติ ชำรงชัญวงศ์ (2549: 7) ได้ให้ความหมายของการเมืองว่า คือ การปกครองประเทศ และประชาชนก็เป็นหัวใจของการเมืองระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ซึ่งในรัฐธรรมนูญ ได้กำหนดกรอบและทิศทางของการปฏิรูปการเมืองไว้แล้ว แต่จะบังเกิดผลสำเร็จหรือไม่เพียงใด มิได้ขึ้นกับบทบาท พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในฐานะผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยเพื่อให้การเมืองเป็นการเมืองของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชนโดยแท้จริงและเพื่อให้เกิดสภาพชีวิต มีระบบเศรษฐกิจที่มั่นคง สังคมที่สันติสุข ยุติธรรม อันเป็นจุดหมายสูงสุดของการเมืองการปกครองในทุกประเทศ

แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง สถาบันพระปกเกล้า (2545: 2) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมเป็นการกระจายโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง และการบริหารเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรของชุมชนและของชาติ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนโดยการให้ข้อมูล แสดงความคิดเห็น ให้คำแนะนำปรึกษา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ตลอดจนการร่วมควบคุมโดยตรงจากประชาชน

ถวิลวดี บุรีกุล (2549: 100) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นกระบวนการซึ่งประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะและเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่มีผลต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน รวมทั้งมีการนำความคิดเห็นดังกล่าวไปประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน

Mc Closky (1968 อ้างใน สันติ สวัสดิพงษ์, 2541: 10) มีความเห็นว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง คือกิจกรรมต่างๆ โดยสมัครใจซึ่งสมาชิกในสังคมมีส่วนร่วมทางตรงและทางอ้อมในการเลือกผู้ปกครองประเทศ การกำหนดนโยบายสาธารณะ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การติดตามข่าวสาร การอภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การเข้าร่วมประชุม การบริจาคเงิน และการติดต่อกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ลักษณะของความกระตือรือร้นของการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองอาจจะพิจารณาได้จาก การสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง การแข่งขันเป็นเจ้าหน้าที่พรรคการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ แต่ไม่รวมถึงกิจกรรมที่ไม่สมัครใจ

โกวิท วงศ์สุรวัฒน์ (2543: 1-2) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า คือ กิจกรรมที่ประชาชนทำเพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลกระทำในสิ่งที่ประชาชนต้องการ ได้แก่ การเปิดถนน การบุกกรุกทำเนียบ การเผาหุ่น การเอาขมเด็กไปป้ายหน้าหน้าการเมือง การไปเลือกตั้ง ฯลฯ

รูปแบบและขั้นตอนของการมีส่วนร่วมทางการเมือง Milbrath and Goel (1977) ได้แยกกิจกรรมหรือรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 6 รูปแบบ

1. การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง (Voting) เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการใช้สิทธิของตนในการเลือกตัวแทนไปบริหารองค์กร โดยการสานักต่อหน้าที่ของพลเมืองที่ดี
2. การเป็นสมาชิกพรรคการเมืองและผู้รณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง (Party and Campaign Workers) เป็นการเข้ามีส่วนร่วมของประชาชนกลุ่มน้อยที่ต้องการสนับสนุนผู้สมัคร และ/หรือพรรคการเมืองที่ตนชื่นชอบ เช่น ขวนผู้อื่นให้ลงคะแนนเสียงให้แก่พรรค หรือผู้สมัครที่ตนชอบ การบริจาคเงินช่วยเหลือพรรคหรือผู้รับเลือกตั้ง
3. การเป็นนักกิจกรรมในชุมชน (Community activists) เป็นการมีส่วนร่วมโดยการก่อตั้งกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาของชุมชน เพื่อมีบทบาทในกิจกรรมสาธารณะ หรือการติดต่อกับทางราชการในเรื่องปัญหาชุมชน
4. การติดต่อกับทางราชการ (Contacting officials) เป็นการมีส่วนร่วมของบุคคลต่อราชการ เช่น การร้องทุกข์ การให้ข้อมูลข่าวสาร
5. การเป็นผู้ประท้วง (Protestors) เป็นการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนโดยการรวมกันประท้วงเพื่อเรียกร้องความต้องการอย่างใดอย่างหนึ่งจากผู้บริหาร เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่กลุ่มประท้วงสนับสนุน
6. การเป็นผู้สื่อสารทางการเมือง (Communicators) เป็นการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนโดยใช้สื่อประเภทต่างๆ ทั้งโดยการเขียน การพูด การพิมพ์ เพื่อสนับสนุนหรือคัดค้านต่อนโยบายสาธารณะหรือการดำเนินงานต่างๆ ของผู้บริหาร เช่น การร้องเรียนปัญหาต่างๆ ผ่านทางสื่อมวลชน การเข้าร่วมสัมมนาอภิปรายต่างๆ เพื่อเสนอความคิดเห็นของตนในปัญหาของชุมชน

ปัจจัยที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน McClosky (1968 อ้างใน วัชรภรณ์ โพธิ์ศรีดา, 2543: 20) ได้อธิบายถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่าขึ้นอยู่กับตัวแปร 3 ตัวแปร คือ

ประการที่ 1 ตัวแปรทางด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคม (the social environment) หมายถึง สภาพแวดล้อมทางสังคมที่ประกอบด้วย ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ อายุ เชื้อชาติ ศาสนา เพศและที่อยู่อาศัย

ประการที่ 2 ตัวแปรทางด้านจิตวิทยา (psychological variables) การมีส่วนร่วมทางการเมืองจะดำรงอยู่ขึ้นอยู่กับรางวัล (rewards) หรือผลตอบแทนแก่ผู้มีส่วนร่วม เช่น ความต้องการอำนาจ การแข่งขันความสำเร็จ การมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น การมีศักดิ์ศรีและการยอมรับจากสังคม

ประการที่ 3 ตัวแปรทางด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง (the political environment) ได้แก่ ระบบพรรคการเมือง (the party system) จะแสดงบทบาทที่สำคัญ 2 ประการ คือ ประการแรก บทบาทในลักษณะของการแสดงออกซึ่งความรู้สึกที่จะคัดค้านหรือต่อต้านผู้ที่อยู่ตรงกันข้ามหรือต่างพรรค ประการที่สอง พรรคการเมืองจะแสดงบทบาทเป็นเครื่องมือ (instrumental) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์บางอย่าง

ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

เครื่องมือของการมีส่วนร่วมทางการเมือง สำหรับเครื่องมือของการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น ประชาชนสามารถเข้าไปร่วมกิจกรรมและดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้หลายวิธี (ประณต นันทียะกุล, 2540: 115-116) ดังนี้

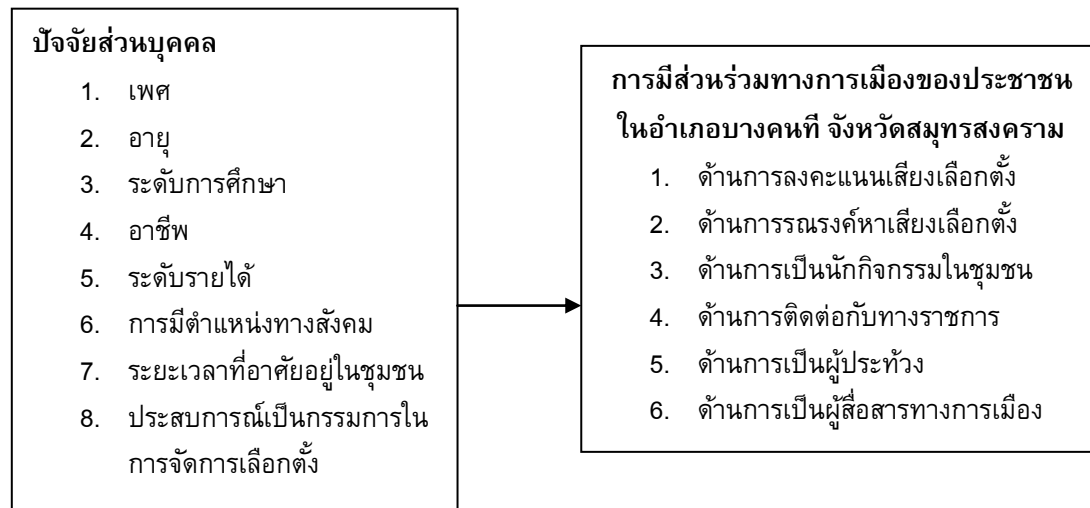
1. การเลือกตั้ง (Election) เป็นการที่ประชาชนเลือกผู้แทนไปทำหน้าที่แทนตนในรัฐสภาและในคณะรัฐบาล
2. การลงประชามติ (Referendum) เป็นการแสดงความคิดเห็นหรือความต้องการของประชาชนด้วยการหย่อนบัตรจะรับหรือไม่รับเรื่องสำคัญๆ เช่น การลงประชามติจะรับร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่หรือไม่
3. การแสดงประชานิธิ (Plebiscite) เป็นการวินิจฉัยหรือถามความต้องการของประชาชนในเขตชุมชนใดชุมชนหนึ่งว่าต้องการสิ่งนั้นๆ หรือไม่
4. การประชาพิจารณา (Public Hearing) เป็นการที่รัฐจะทำโครงการใหญ่ ที่จะมีผลกระทบได้เสียถึงสาธารณะ ชุมชนหรือประชาชนเป็นจำนวนมาก จะต้องให้ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีโอกาสแสดงความคิดเห็น โดยวิธีประชาพิจารณาเพื่อประกอบการพิจารณาตัดสินใจดำเนินการตามโครงการของรัฐ
5. การเสนอร่างกฎหมาย (Initiative) คือ ประชาชนจำนวนหนึ่ง (บางประเทศประมาณ 50,000 คน) มีสิทธิเข้าชื่อเสนอร่างกฎหมายตามที่ประชาชนต้องการได้
6. การระงับยับยั้งการออกกฎหมายหรือโครงการของรัฐ (Veto) คือ กฎหมายหรือโครงการของรัฐที่ออกมาแล้วมีผลกระทบต่อคนจำนวนมาก ประชาชนมีสิทธิที่จะระงับยับยั้งการออกกฎหมายหรือโครงการของรัฐ
7. การถอดถอน (Recall) คือ ประชาชนจำนวน 50,000 คน มีสิทธิเสนอให้ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ระดับสูงได้ หากมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม เช่น ทุจริต คอรัปชั่น หรือประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง เป็นต้น
8. การแสดงมติมหาชน (Public Opinion) เป็นการแสดงอาการพอใจหรือไม่พอใจของประชาชน เช่น การเดินขบวน แสดงอาการเห็นชอบ ไซโยให้อิ้วด้วยความพอใจ หรือแสดงอาการคัดค้านต่อต้านการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งด้วยความไม่พอใจ
9. การประชุมสาธารณะ (Public Meeting) เป็นการที่ประชาชนรวมตัวกัน มาประชุมเพื่อแสดงความคิดเห็นทางการเมืองหรือเป็นการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของประชาชนเพื่อประชาชนเองหรือสาธารณะ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตอำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงครามผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบเอกสารแนวคิดและทฤษฎี เพื่อนำมาสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้ 1) ปัจจัยส่วนบุคคล ปรับจากแนวคิดของ McClosky 1968 (อ้างใน วัชรารักษ์ โพธิ์ศรีตา, 2543: 20) และ 2) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ปรับจากแนวคิดของ Milbrath and Goel (1977)

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ผลการวิจัย

ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 54.1 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 63.5 มีอายุระหว่าง 30-40 ปี ร้อยละ 68.8 ร้อยละ 47.5 จบการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. ร้อยละ 47.5 มีอาชีพรับจ้าง/พนักงานบริษัท ร้อยละ 61.2 มีรายได้ระหว่าง 15,001-25,000 บาท ร้อยละ 97.7 ไม่มีตำแหน่งทางสังคมในหมู่บ้าน ร้อยละ 39.1 มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนระหว่าง 6-10 ปี โดยมีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนสูงสุด 45 ปี ต่ำสุด 1 ปี เฉลี่ย 15 ปี ร้อยละ 97.7 ไม่มีประสบการณ์เป็นกรรมการในการจัดการเลือกตั้ง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ในภาพรวมประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.43) เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยพบว่า มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุดในด้าน การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง (ค่าเฉลี่ย = 3.60) รองลงมา ด้านการเป็นนักกิจกรรมในชุมชน (ค่าเฉลี่ย = 3.49) ด้านการเป็นผู้สื่อสารทางการเมือง (ค่าเฉลี่ย = 3.48) ด้านการเป็นผู้รณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง (ค่าเฉลี่ย = 3.37) ด้านการเป็นผู้ประท้วง (ค่าเฉลี่ย = 3.33) และด้านการติดต่อกับทางราชการ (ค่าเฉลี่ย = 3.30) รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนภาพรวม

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนภาพรวม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง	3.60	0.67	ปานกลาง
ด้านการเป็นผู้รณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง	3.37	0.65	ปานกลาง
ด้านการเป็นนักกิจกรรมในชุมชน	3.49	0.82	ปานกลาง
ด้านการติดต่อกับทางราชการ	3.30	0.98	ปานกลาง
ด้านการเป็นผู้ประท้วง	3.33	0.94	ปานกลาง
ด้านการเป็นผู้สื่อสารทางการเมือง	3.48	0.79	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.43	0.70	ปานกลาง

ปัญหาและอุปสรรคข้อเสนอแนะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ร้อยละ 45.1 กลุ่มตัวอย่างประสบปัญหาในเรื่อง ผู้นำท้องถิ่นไม่ได้แนะนำให้ประชาชนได้รู้และเข้าใจหน้าที่ในการเมืองและได้รณรงค์ถึงบทบาทหน้าที่ในการใช้สิทธิอย่างถูกต้อง รองลงมาร้อยละ 36.4 เรื่อง ประชาชนยังขาดความรู้ทางด้านการเมือง ร้อยละ 22.8 เรื่อง มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการเมืองให้ประชาชนได้รับรู้ค่อนข้างน้อย ข้อเสนอแนะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 39.7 ให้ข้อเสนอแนะว่า ผู้นำท้องถิ่นควรให้คำแนะนำแก่ประชาชนถึงบทบาทหน้าที่ในการใช้สิทธิอย่างถูกต้อง รองลงมา ร้อยละ 31.0 เสนอว่า ประชาชนยังขาดความรู้ทางด้านการเมือง ร้อยละ 26.6 เสนอว่า หน่วยงานภาครัฐควรให้ความรู้และความเข้าใจแก่ประชาชนในการไปใช้สิทธิใช้เสียงให้ถูกต้อง ร้อยละ 20.1 เสนอว่า หน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่นควรให้การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ประชาชนในอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงครามที่มีเพศต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 2 ประชาชนในอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงครามที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกันจะมีการมีส่วนร่วมทางการเมืองภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 3 ประชาชนในอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงครามที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกันจะมีการมีส่วนร่วมทางการเมืองภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 4 ประชาชนในอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงครามที่มีอาชีพต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพต่างกันจะมีการมีส่วนร่วมทางการเมืองภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 5 ประชาชนในอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงครามที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกันจะมีการมีส่วนร่วมทางการเมืองภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 6 ประชาชนในอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงครามที่มีตำแหน่งทางสังคมต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน พบว่า ประชาชนที่มีตำแหน่งทางสังคมต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 7 ประชาชนในอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงครามที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนต่างกันจะมีการมีส่วนร่วมทางการเมืองภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 8 ประชาชนในอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงครามที่มีประสบการณ์เป็นกรรมการในการจัดการเลือกตั้งต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน พบว่า ประชาชนที่มีประสบการณ์เป็นกรรมการในการจัดการเลือกตั้งต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

ตัวแปร	ผลการทดสอบ	
	เป็นไปตามสมมติฐาน	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
1. เพศ		✓
2. อายุ	✓	
3. ระดับการศึกษา	✓	
4. อาชีพ	✓	
5. รายได้ต่อเดือน	✓	
6. ตำแหน่งทางสังคม		✓
7. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน	✓	
8. ประสบการณ์เป็นกรรมการในการจัดการเลือกตั้ง	✓	

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา จากผลการศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่น่าจะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม ดังนี้

1. การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยที่สุดในเรื่อง ท่านไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งโดยคิดว่าเป็นสิทธิของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล ควรรณรงค์ส่งเสริมให้ประชาชนเกิดความตระหนักและเห็นความสำคัญในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น หรือระดับชาติ
2. ด้านการเป็นผู้รณรงค์หาเสียงเลือกตั้งพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยที่สุดในเรื่อง ท่านไปรณรงค์หาเสียง เพราะได้รับคำตอบแทนเป็นรายวันดีกว่าอยู่เฉยๆ ดังนั้น ควรชี้แจงทำความเข้าใจให้ประชาชนได้รับทราบเกี่ยวกับข้อดีในการร่วมรณรงค์การเลือกตั้ง และสร้างความน่าเชื่อถือให้กับประชาชนในการรณรงค์เลือกตั้งและเต็มใจที่จะช่วยกันรณรงค์การเลือกตั้งโดยไม่หวังผลตอบแทน
3. ด้านการเป็นนักกิจกรรมในชุมชนพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยที่สุดในเรื่อง ท่านมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลด้านการเมืองกับกลุ่มในชุมชนดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารทางการเมือง เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองกับเพื่อนบ้าน สมาชิกในครอบครัว และญาติพี่น้องที่ถูกต้อง เพื่อสร้างประชาธิปไตยในครอบครัว และปลูกฝังเยาวชนให้มีส่วนร่วมทางการเมืองต่อไป
4. ด้านการติดต่อกับทางราชการพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยที่สุดในเรื่อง ท่านเคยติดต่อเรื่องการเมืองกับข้าราชการพลเรือนในเรื่องการเมือง ดังนั้น เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐควรเพิ่มการให้บริการข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเมืองให้กับประชาชนที่ขอรับบริการ โดยอาจมีการประชาสัมพันธ์ช่องทางการให้บริการแก่ประชาชนให้รับทราบโดยอาจแจ้งให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชนรับทราบเพื่อสื่อสารให้กับประชาชนในชุมชนต่อไป
5. ด้านการเป็นผู้ประจักษ์พบว่า มีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยที่สุดในเรื่อง ท่านเคยมีส่วนร่วมชุมนุมคัดค้านทางการเมือง ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรทำความเข้าใจกับประชาชนที่เคยร่วมชุมนุมคัดค้านทางการเมืองให้เข้าใจในข้อมูลข่าวสารทางการเมือง และชี้ให้เห็นถึงข้อดีข้อเสียในการร่วมชุมนุมคัดค้านต่างๆ เพื่อประชาชนได้ตัดสินใจในทางที่ถูกต้อง

6. ด้านการเป็นผู้สื่อสารทางการเมืองพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยที่สุดในเรื่อง ท่านมีส่วนร่วมในการส่งจดหมายหรือการโทรศัพท์ไปร่วมแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในรายการวิทยุ โทรทัศน์ หรือหนังสือพิมพ์ ดังนั้นหน่วยงาน และเจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนควรมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข่าวสารทางการเมือง และเพิ่มช่องทางในการให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นทางการเมือง

เอกสารอ้างอิง

- โกวิท วงศ์สุรวัฒน์. “ผมว่าจะไม่ไปเลือกตั้ง ส.ว.” มติชน (24 กุมภาพันธ์ 2543): 1-2.
- ชวนะ ไตรมาศ. 2542. การเลือกตั้งแบบใหม่ ทำไมคนไทยต้องไปเลือกตั้ง. กรุงเทพฯ: สถาบันนโยบายการศึกษา.
- ถวิลวดี บุรีกุล. 2549. การมีส่วนร่วม แนวคิด ทฤษฎีและกระบวนการ. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.
- ธีรภูมิ ไชยกิจกุล. 2543. การเมืองการปกครองของไทย. กรุงเทพฯ: ก.พล (1996).
- บรรศักดิ์ อวรรณโณ. 2544. การประชุมวิชาการ สถาบันพระปกเกล้า. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ธรรมการพิมพ์.
- ประณต นันทิยะกุล. 2540. รวมบทความการปฏิรูปการเมือง. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการองค์กรเพื่อการปฏิรูปการเมือง (ครก).
- มนฤดี คะเนิงคิด. 2544. แรงจูงใจในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ จิตวิทยาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วัชรารณ โพธิ์ศรีดา. 2543. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สถาบันพระปกเกล้า. 2545. การกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: ธรรมดาเพรส จำกัด.
- สมคิด เลิศไพฑูรย์. 2547. ขบวนการประชาสังคม: หัยยะเชิงกฎหมายและนโยบาย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สมบัติ ชำรงธัญวงศ์. 2549. การเมืองไทย. กรุงเทพฯ: คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สันติ สวัสดิพงษ์. 2541. ทศนคติของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชน: กรณีศึกษาในท้องที่อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุพัตรา จุณณะปิยะ. 2546. คู่มือการวิจัยทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์. นครปฐม: โรงพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมและฝึกอบรมการเกษตรแห่งชาติ.
- Milbrath, L. & Geol, M. 1977. **Political participation: How and why do people get involved in politics**. Chicago: Rand Macnally.
- Verba, S. Nie, N., & Kim, J. 1978. **Participation in political equality: A seven-nation comparison**. London: Cambridge University Press.
- Yamane, T. 1973. **Statistics: An Introductory Analysis**. 3rd ed. New York: Harper and Row Publication.